

مذاکرات روز شنبه شهرهای الحجة الحرام دارالفورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه چهارم آقا میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند .

نایب رئیس - در خصوص قسم خوردن بعضی از و کلاه که قسم یاد نکرده اند یک وقتی را مجلس صمیم نمایند که بمانند ترتیب قسنامه قسم یاد نمایند و از آقایان حجج اسلام هم استعفا شود که در همان روز حاضر باشند .

حاجی محمد اسمعیل آقا - فردا روز سه شنبه باشد و در خلاصه مذاکرات از بابت قسم یاد کردن سایر مستخدمین دولتی اشاره نکرده است در صورتیکه روز پنج شنبه مذاکره شد .

نایب رئیس - این مسئله که قانونیست و در تمام ممالک مشروطه تمام ادارات قسم یاد مینمایند حال برای قسم یاد نمودن و کلاه روزی را صمیم نمایند که غیر از روز مجلس باشد (گفته شد که روز مجلس بوده و تماشاجی مامم باشد بهتر است قرار شد برای روز یکشنبه وقت صمیم شود)

صدیق حضرت - در این خصوص خویش چیزی بر رئیس الوزرا نوشته شود که ادارات هم بجهت قسم یاد کردن حاضر باشند (گفته شد یک روز بعد از قسم یاد کردن و کلاه اخطار نمایند و نیز برسای ادارات هم اطلاع داده میشود)

آقا میرزا ابوالحسن خان - این قسم خوردن در تمام ممالک مشروطه معمول است اما اینکه تماما حاضر بشوند در مجلس برای قسم یاد کردن لازم نیست در هر اداره رئیس آن اداره باید اجزاء آن اداره را در حضور حجج اسلام حاضر نموده قسم یاد نمایند حال اگر آمدن در اینجاصلاح است مطلبی است .

حاج محمد اسمعیل آقا - قسم یاد نمودن باید در مکان مقدس باشد یا باید در مجلس یا در مسجدی قسم بخورند . (گفتند در مسجد باشد بهتر است گفته شد در همین مسجد سه سالار باشد)

آقا میرزا محمود - در باب منقصد و کلاه پرپر روز در این باب خیلی صحبت شد و رقم نوشته شد خوب است آنرا با تمام برسانند

آقا سید حسین - باین عجله هم نمیشود **نایب رئیس** - این مطلب حالا زود است خوب است آقایان و کلاه نظری کرده و دقت بکنند .

آقا میرزا فضلعلی آقا اولاً باید صمیم شود که چند نفر را باید انتخاب کرد و ثانیاً یکی از و کلاه آخر بایجان هم ما داریم که باید عوضشان انتخاب شود - آن آقا سید هاشم است تکلیف اینهم باید معلوم شود . (گفتند از استعفا داد و باید از اهل همان آذربایجان انتخاب شود)

حاجی سید نصر الله - مجلس مکرر متنبه و متوجه گشت که بجهت تفریط وقت اجلاس مجلس را صمیم نمایند که اگر کار دارند منعقد شود و اگر نیست نباشد و قرار شد که هر که در وقت صمیم حاضر

نشد بکنگرترا ملت نوهه نهایت دقت در این خصوص داشته باشند مهله باز مراقبت نمی شود و بعضی حضور بهم نبرسانند و مجلس در وقتیکه صمیم شده است منعقد نمی گردد چرا باید اینطور باشد یا جلسات مجلس را کم کنند اگر کار ندارند با حکم کاردارند در صورت صمیم هم حاضر شوند که مجلس منعقد و وقت ضایع نشود .

وکیل التجار - این فرمایشی که میفرمائید مقدماتی دارد و آن مقدمه چند روز بود که از میان رفته بود و آن تشکیل کمیسیون هیئت رئیسه است که کلیه دستور العمل کمیسیونها و مذاکرات مجلس از آنها است و باید اطلاع بدهند و از این انقلابات ببعد دیگر کمیسیون هیئت رئیسه مرتباً هیچ منعقد نشده . همه این هیئت است که همه روزها باید کمیسیون آنها منعقد باشد .

حاج سید نصر الله - این سوالی بود که بنده از تمام آقایان و کلا کردم و فرمایش شاربطی باین مسئله ندارد بلی کمیسیونها هم معطل هستند از جمله کمیسیون تنقیح لوایح است که چند روز است هیچ منعقد نشده هر گاه چنین باشد بنده از عضویت این کمیسیون استعفا میدهم و این ایراد بر همه وارد است و این مسئله که شما گفتید ایراد دیگری است .

نایب رئیس - کمیسیون هیئت رئیسه که عبارت از رئیس و دو نائب رئیس و منشی باشد منعقد و مشغول کار بوده اند . آقایان و کلا در این خصوص حق ندارند گله نمایند و کلا باید در سراسری در اطاق علیحده حاضر باشند اگر رئیس یا نائب رئیس دیدند که کاری هست در همان موقع مجلس را تشکیل میدهند و الا در کمیسیونها مشغول کار هستند چه ضرر دارد که آقایان و کلا یکساعت یا کمتر در اطاق دیگر باشند تا مجلس در موقع کار تشکیل شود .

حاج سید نصر الله - چون این مسئله بطور حتم صمیم شده بود که در سراسر سه مجلس رسمی تشکیل شود حالا اگر کاری نیست همه جلسات را کم کنند یا اینکه اگر کار هست در سراسر صمیم همه حاضر و مجلس منعقد شود که وقت ضایع نگردد .

آقا میرزا افضلعلی آقا - علاوه از اینکه آقا سید نصرالله فرمودند اگر امر مهمی باشد یکساعت تأخیر و تویق بیفتد ضرری ندارد اما نه اینکه بیخود وقت مجلس ضایع و کم کم این ترتیب اذیت برود

آقا میرزا محمود - این مقدمه که وکیل التجار گفتند خیلی مطلب صحیحی است بنده که یکی از اعضاء کمیسیون هستم چند روز است که می بینم اموزات کمیسیونها معطل است و کمیسیون هیئت اداره منعقد نشده تا این اداره بطور کامل همه روزها منعقد نشود نه تکلیف کمیسیون ها نه تکلیف مجلس معلوم خواهد شد .

نایب رئیس - در این مسئله هیچ حرفی نبوده و کسی هم مخالف نیست ولی میدانید که با این انقلابات یک اندازه عتاب افتاد از روی تفسیر و تصور نبوده و انشاء الله من بعد کمال دقت و توجه در اینباب خواهد شد .

ارباب جمشید - حضرات زردشتیان آن مریدی را که به مجلس داده اند مطالبه جواب مینمایند . **نایب رئیس** - حضرات زردشتیان مریدی در

باب قتل فریدون به مجلس نوشته بودند و در حقیقت این واقعه حادثه ناگوارتری بوده است که رخ داده امروز هم از انجمن اصناف در این خصوص عریضه نوشته بودند و تا کید در اقدامات ننمودند که قائلین را بزودی دستگیر کرده مجازات دهند تا اسباب امنیت و آسایش عموم باشد والا مامم بازارها را خواهیم بست زیرا که از هم یکی از افراد مملکت و وطن ما بوده و این هم عریضه ایست که انجمن زردشتیان نوشته و قرائت میشود (قرائت شد)

عریضه طایفه زردشتیان
(بتاریخ چهارم شهر ذی حجه ۱۳۲۰)
بالله یا للسلین
در ساحت مقدس مجلس شورای ملی شهادت
ارکانه شرف اجابت یاب .

ای پناه گاه ایرانیان ای حامی در ماندگان وای دستگیر مظلومان حاجت نیست فروح مظلومی و بی چارگی خود را عرض نمایم زیرا که حال گناه بی چوین ورمه بی شبان در چنگال قهر عنوان معلوم است و پس واضح که از چندی باین طرف آنچه بر این ملت ضعیف وارد شد قوای منقده بر فرج حوادث موله و مکافات مقصرین مقدرت حاصل نکرد این واقعه تازه شب چهارشنبه گذشته که بتوسط نماینده معترم این طایفه جناب ارباب جمشید و ریاست نظمی برضها کفان مجلس مقدس رسید که بک جوان کاسب منشی راسته را شبانه در بیشتر خواب با آن افعال قاچمه وحشیانه بقتل رسانیده اند آباری این ملت بیچاره در این مملکت بعد از آن اتفاقات سابقه و حالیه دیگر امنیت و آسایش حاصل است و یوا کلاهی عظام ملت فیروز این خاک پاک باز ماها را بمان حال وحشت و انقلاب میگرددان قرق ایرانبند خون ملیت ما احسن نمیکند که بغیر از این ساحت مقدس و غیر از این ملت معتمد استغنا کنیم یا ملجأ و امان نخواهیم یا محض حفظ این وجدان نباید بهیشت عمومی ترك این آب و خاک و وطن عزیز نموده برادران ملی خود را وداع بگوئیم و الا الفوت الفوت صدمات فوق التصور و الطاقه هزار و دویست و پنجاه و هفت ساله را برای چنان روز داوری و دادرسی و تلافی مافات متحمل شده

و دیگر تاب و طاقت اینگونه خطرات نظمه در این زمانیکه تمدن تمام عالم را فرا گرفته نداریم چائیکه پای نخت مملکتی که ما من صوم است به این قسم شخص مظلوم کاسبی را در خانه اش بقتل برسانند حال سایر ولایات مانند یزد و کرمان که اشرار آنچه صکاراً امتحانات خود را داده اند با وقوع این واقعه معلوم خواهد بود باین حال از آن قبله امید توجه مستعدی تعیین تکلیف الامان الامان الامان فدویان دادخواه انجمن زردشتیان طهران .

نایب رئیس - از انجمن سواد اعظم و سایر انجمنها هم در این خصوص نوشته اند که اگر همگی آنها خواننده شود طول خواهد کشید و حقیقه صحیح نوشته اند از این واقعه نا گوار که اتفاق افتاده موجب تزلزل واضطراب خاطر همگی شده ولی در اینباب اقدامات شده و مشغول هستند که انشاء الله بزودی نتیجه آنرا ملاحظه خواهیم کرد .

خطی که این اتفاق افتاده بالدره طلب امنیت از این مردم شده است باید در این خصوص خیلی مجاهدت بشود .

آقا سید عبداللّه مجتهد در حقیقت همین طور است و ما هم که مال مجاهدت را در این خصوص داریم ولی چیزی که هست این واقعه ناگوار چون در شب واقع شده است یک اندازه کشف آن سخت است امید وازیم که بزودی معلوم شود .

حاجی محمد اسماعیل آقا - ممکن است وزراء وقتی رامین نمایند که تا آنروز کشف این مطلب شده مرتکبین را مجازات دهند که هم ما و هم این طایفه تا آنروز ساکت باشیم .

آقای میرزا ابوالحسن خان - لازم نیست که ما اینجا از این مصیبتی که بابت اینها ی اصیل و برادران وطنی ما وارد شده است اظهار تعجب بکنیم البته آنها هم برادران وطنی و مملکتی ما هستند اما نباید هیچ وقت این کلامه را از ایشان بشنوم که بگویند ما از این آب و خاک و وطن اصلی خودمان باید دست بکشیم این کلامه را هرچوقت رضای نیستیم بگویند و البته باید با کمال جدوجهد بخواهند و بدولتعم مهلت بدهند که مرتکبین را گرفته بمجازات برسانند و مجلس هم در این خصوص ساکت نخواهد بود

آقا سید حسن قهی زاده - در اظهار تاسف از این مسئله بنده هم شریک هستم ولی در مسئله آخری که وکلا میگویند امید است که مرتکبین این قتل بدست آمده و مجازات داده شوند بنده شریک نیستیم و امیدم ندارم یک سال است که ما با هیئت وزراء گفتگو میکنیم و اغلب در مجلس حاضر نمیشوند و ما باید بگردیم که صحبت مینماییم در تمام این مطالب گفتگو شده و میشود و حال مامل همان مجلس اولیاء مقتول است که تمام مردم از این مسئله اظهار تاسف کرده دسته دسته در منزل این شخص بیرون و اظهار افسوس میکنند و این مجلس هم در واقع همان حال را پیدا کرده در این خصوص نطق نمیگردد اما کم کم از میان میروند و فردا واقعه دیگر اتفاق میافتد که این از یاد می رود پس باید ما منظور که حاج محمد اسمعیل آقا گفتند هیئت وزراء حاضر شوند و یک وقتی رامین کنند که ما و هم این طایفه زردشتی و تمام مردم تا آن وقت ساکت بوده و منتظر نتیجه و مجازات مرتکبین باشیم .

بحر العلوم کرمانی - این شخص را شب در خانه اش ریخته اند و بقتل رسانیده اند میگویند قاتلش معلوم نیست آن کسی را که روز روشن در میدان توپخانه کشتند که قاتلش معلوم است چرا مجازات نمیدهند .

نایب رئیس - قاتل ادم معلوم نیست .
بحر العلوم کرمانی - چطور شخصی را که روز روشن کشته اند قاتلش معلوم نیست .

آقا سید عبداللّه مجتهد - یک نفر مدعی العموم میخواهد که حاضر شود دعوی کند و بخواهد که قاتل را حاضر کنند وقتی که قاتل معلوم شد مجازات بخواهند والا من هم قاتل را میخواهم شا هم می خواهید و همین طور عموم مردم می خواهند از این کار پیشرفت نمی کنند آن گمانیکه اهل اطلاع و بصیرتند حقیقت اقدام در این عمل نمایند .

حاج محمد اسماعیل آقا - فرمایش حضرت عالی در خصوص مفتون در میدان توپخانه صحیح است ولی این مسئله اخیره ربط با آن ندارد این مسئله تزلزلی در ارکان مملکت وارد آورده که اگر وزراء بخواهند اقدام نکنند کار بجای سخت می کشد .

آقا سید عبداللّه - مضمود این است که باید بکنفر حاضر شود و اتمام این کار را بخواهد

حاج محمد اسماعیل آقا - بنده مطلب درمی میگویم که بعضی آسایش مردم و اطمینان خاطر ملت باید وزراء اقدام صحیحی بکنند که این اضطراب از مردم برداشته شود .

آقا سید عبداللّه مجتهد - در این خصوص همینطور است که میگویند باید اقدامات سریانه بشود .

نایب رئیس - الان از طرف مجلس با شخصی که لازم بود نوشته شد که یک وقتی را مین نمایند که تا آنوقت کشف این مطلب شده و مرتکبین دستگیر شوند .

وکیل التجار - ما یک حرکت صحیح می خواهیم که بدون اینکه کافد بنویسند یا از طرف مجلس اظهار شود هیئت مجریه جلو افتاده مشغول کار شوند و این موانع را از جلوی بردارند ولی بعکس می شنوم همین اشخاص که خانه فریودن رفته اند جای دیگر هم رفته اند و بعضی میگویند در کوچه و بازار هم دیده میشوند .

آقا شیخ حسین - این مسئله در نزد هیئت وزراء گفتگو شد و امید است که بزودی مرتکبین را دستگیر نمایند و مذاکره در این خصوص کفایت میکند اگر صلاح باشد لایحه که در خصوص وکالت ایلات نوشته شده فرائت شود و بعضی ها این مسئله را اهمیت میدهند پس باید در این خصوص زودتر اقدام شود .

احسن الدوله - ما از پس این شورش و انقلابات را دیده ایم اهمیت نمی دهیم و ما مردم یک وقت آنقدر بیگار هستیم که از بیگاری مهمل می شویم یکوقت آنقدر بیگار می شویم که از همدان نمی تواند بر آید بنده میگویم آقای ظفر السلطنه با داشتن وزارت جنگ نمی تواند حکومت این شهر را بنماید خود ادارات نظامی خیلی کار دارد که یک نفر نمی تواند برسد پس بعکسرت چطور میتواند برسد باید وزیر داخله بکنفر احکم صحیح برای طهران معین کند ظفر السلطنه خوب آدمیست ولی بهمه کارش نمیتواند برسد دیشب در درب خانه فرمانفرما منشی سفارت انگلیس را لغت کرده اند این شهر معلوم میشود پلیس ندارد زندانم ندارد سرباز ندارد که در کار درست اقدام کند

نایب رئیس - در اینکه شاهزاده ظفر السلطنه بیک اندازه خوب رسیدگی مینماید جرمی نیست و چند روز قبل هم با وزیر داخله در این باب گفتگو شد صلاح ندانستند که فعلا تغییری در حکومت ایشان واقع شود .

احسن الدوله - صحیح است پس خوب است که یک نفر صاحب منصب کافی برای رسیدگی امورات حکومتی معین نمایند .

آقای میرزا ابوالحسن خان - این ملاحظاتی که شده بسیار خوب است در این چندروزه ظفر السلطنه خوب اقدام کرده است که بی نظمی واقع نشده و این اتفاق هم که رخ داده در همه جا این گونه اتفاقات می افتد .

وکیل التجار - بعضی ملاحظاتی صلاح اندیش ترتیب قانونی مخالفت دارد زیرا که بکنفر نمیتواند که دو کار داشته باشد و دیگر آن که یک نفر وزیر محترم مشغول نمیتواند تحت اطاعت و مشورت وزیر دیگر باشد .

آقای میرزا محمود - با این ترتیب که وزیر جنگ اقدام کرده دیگری انصافی است که این صحبتها بشود **آقا سید حسین** - این که قانوناً صحبت میشود جواب همان است که اول گفته شد باید با وزیر داخله مشوا و جواب شود در صورتیکه شتوال و جواب شده و او این طور صلاح دانسته دیگر این مذاکرات فائده ندارد .

وکیل الرعایا - در این چندروزه بیش از آنچه ما خیال داشتیم شهر را منظم نگاه داشتند و در حقیقت نمیشود بی انصافی نمود در صورتیکه همه دیدند چه مقدماتی فراهم آورده بودند اما یک چیزی هست که همه اهل شهر همه چیز را مجانی میخواهند خوب است هر کس دارای خانه ایست تا بمساحت هزار ذرع ماهی یک قران و علاوه نسبت مساحت زیادند و همین طور تجار ماهی یک قران و اصناف هر نفری دوشاهی از بابت بازار و دکا کین بدهند و از این مبلغ هزار نفر پلیس و پانصد زندانم بگیرند تا امنیت کامل حاصل شود .

حاج محمد اسماعیل آقا - این مسئله را مرجع باین مطلب نیست البته هر زمان که وزراء همچو مطلبی را پیش نهاد مجلس کردند مجلس هم فراری خواهند داد و همین طور که گفته شد این حکومت نظامی خوبست و باید جد کرد که اقدامات سریانه شده و اطمینان کامل حاصل شود .

آقا سید مهدی - بنده سابقاً عرض کردم و حال هم میگویم که لفظ مجازات در این مملکت مصداق ندارد انشاءالله خواهد معنی پیدا کرد ولی چیزی هست موانع در کار زیاد است و الا وزراء آنچه لازمه اقدامات است کرده و مینمایند .

وکیل الرعایا - آنکس که تمام حجج اسلام مقلد شیعه و عامای ملت تبعید او را خواستند چرا تبعید نمیکند چه مانع دارد .

آقا سید مهدی - آنهم موانع دارد هنوز موانع از این مملکت بر داشته نشده است .

نایب رئیس - از حضور آقایان حجج اسلام استدعا میشود که فردا برای سه ساعت بفرود مانده حاضر شوند که بعضی از وکلا قسم یاد نکرده باید قسم یاد نمایند .

آقا سید عبداللّه مجتهد - ممکن است استدعا شود که برای مصلحتی چند روز این مسئله تاخیر افتد بعد از چند روز البته آنها بیکه قسم یاد

نکرده اند باید قسم یاد نمایند خودمان هم تجدید قسم مینمائیم.

آقامیرزا ابوالحسن خان - اشخاصیکه داخل این مجلس مقدس شده و وکالت قبول نموده اند ماضی برای قسم یاد نمودن ندارند حال اگر مصلحت خارجی حضرت حجة اسلام ملاحظه کرده اند البته مطاع است.

آقاسید عبداللّه - بلی بعضی ملاحظیات خارجی است و خوبست تعیین روزش را بعهده من واگذار کنید.

نایب رئیس - تلگراف راپورت مانندی از انجمن ولایتی استرابادرسیده که سی و هفت نفر از اسراء را سیدسار بهمرای اکرام الملک مستردداشته و آن لوازمات و تهیه که لازم است خواسته اند فرستاده شود.

آقاشیخ حسین - درخصوص انتخاب وکلای ایلات چه شد آیا عرض بنده مقبول نظر وکلان شده اگر شده است که آن لایحه قرائت شده و مطرح شود **آقامیرزا سیدمحمد مجتهد** - در باب سالار مخم از بسکه زمین و آقا کافذ نوشته است بتک آمدیم و میکویند ضامن میدهم که بروم تمام اسرار استرداد نمایم حال مجلس هر طور صلاح میدانند رفتار شود.

نایب رئیس - حالا دراین باب باید مذاکره شده وقت نظری بشود وقت لازم است باشد برای وقت دیگر (مجلس ختم گردید)

مذاکرات روز یکشنبه

هفتم ذی حجة الحرام

دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه ۶ آقامیرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند .

آقاشیخ ابراهیم - جهان شاه خان این قتل و غارتیکه کرده و بان اشتعارات که شهرت کرده و زیاده از یکماه زبیم است که او را احضار کرده اند و اهالی بیچاره سرگردان مانده اند و تاکنون حکمی درباره آنها نشده است اگر معلوم است حکم نمایند و اگر معلوم نیست تحقیق نمایند در صورتیکه ایدای جای شک نیست از خلخال و گروس وانجمن معالی زنجان و علماء و تجار همه اطلاع دارند و تلگرافات در اینخصوص آمده با این ترتیب تکلیف این ها چیست :

رئیس - تمام آنها صحیح است ولسی ورود جهان شاه خان مصادف شد با آن انقلابات این شد که تأخیر شد و امروز دسته از عارضین زنجان آمده و فرار شد شرح تا کید آمیزی بجانب مغیر السلطنه نوشته شود که آنها را آسوده نمایند .

آقاشیخ ابراهیم - علاوه بر اینکه عارضین اینجا معطل هستند بیچاره رها در آنجا در صدمه و سوارهای جهانشاه خانهم در آنجا برهیا صدمه میزنند حکومت زنجان شهر و اطراف را خوب منظم کرده است و نوشته است ماضی بجهت امنیت غیر از

سوارهای جهانشاه خان نیست . **رئیس** - بلی تمام صحیح است بطوریکه گفته شد شرحی اکیداً بوزارت عدلیه نوشته میشود که در همین چند روزه عارضین را آسوده نمایند و یک نفر هم از خارج معین میکنیم که در عدلیه حاضر شده نظارت داشته باشد که زودتر این صل ختم شود و تلگرافی هم بسکومت زنجان در این باب مضایره خواهد شد و باید یازباشان تقویت بشود که امنیت کامل بدهند .

آقامیرزا مرتضی قلیخان - چون قبل از این هر کسی متوفی میشد یک ثلث از حقوق او کم میشد و از زمان مشروطیت این مسئله مانده است حالایک قانونی نوشته شده است که وزیر مالیه آن را تصویب نموده از مجلس گذشته بحداز صدهم جری شود قانونی که بنی بر چنده ماهه بود در اینخصوص فرار شد و قرار شد که چاپ کرده بوسیلا بدهند بحداز دقت نظر در قرائت دوم مذاکره و مباحثه شده در فراتت حیم اخذ رای شود .

رئیس التجار - لازم است یک توضیحی هم بشود که از اول مشروطیت متوفیات زیاد شده بود و ورته آنها سخت گرفته بودند لهذا هیاتاً این قانون نوشته شد که پس از تصویب مجلس بصد رسیده مجری شود که انشاء الله پس از تنظیم ادارات و وزارتخانها جزئیات اینمطلب چون زیاد است بعد کاملاً نوشته شود

آقاسید حسین - اشخاصی که بیست ماه صبر کرده اند حاضر هستند که ماه دیگر هم صبر کنند که این لایحه چاپ شده بتمام و کلا بدهند که دقت نظر شده و جزئیات آن تماماً نوشته شده تنقیح شود که قانون کلی شده و مه وقت مجری گردد نه این که موقتی باشد .

آقامیرزا مرتضی قلی خان - دو مطلب دیگر است که در مجلس مذاکره شده و تمام نشده یکی در باب تومانی هفت قران است که در زمان توشیح بصد هیونی میکردند حالا اگر مجلس تصویب می کند همانطور گرفته و صرف معارف شود مطلب دیگر اینکه سی تومان و کم تر را گفته ثلث کم نکنند حالا اگر رای می دهند بگویند .

آقاسید حسین - بنده عرض میکنم اینمطلب را هم جزو همان قانون بکنند بهتر است .

احسن الدوله - در باب تومانی هفت هزار بعقیده بنده ایداً صحیح نیست کسی که پدرش مرده است آیا در فکر این هفت هزار باشد یا در فکر مرده پدر .

آقاسید حسین - در این باب هم فراری گذاشته می شود اشخاصی که از هزار تومان بیلا نقد و مقداری هم جنس دارند بدهند یقیناً اینطور اشخاص برای تومانی هفت هزار معطل نخواهند بود .

رئیس - اگر مطلبی هست که مطرح مذاکره شود گفته شود و اگر نیست چون دو مجلس خیلی مهم داریم یکی مسئله آذربایجان که اقدامات سر بمانه باید بشود یکی هم مسئله اصلاح بین دولت و ملت است که مشغول بودیم و باید بزودی تمام شود و از آن طرف اختیارات تامه داده شده است که بالمره رفع اختلافات شده و اصلاح کلی بشود که دیگر اتصالاً اینطور اسباب تعطیل مجلس و این گرفتارها فراهم نیاید و پس از ختم گروهی کافذ آمد بنظر هیوم آقایان و کلا میرسد که اگر اصلاحی لازم باشد بشود .

آقامیرزا ابوالحسن خان - اگر این مسئله آذربایجان استتارش لازم است و اظهارش صلاح نیست که هیچ و اگر صلاح است و اعتنائش لازم نیست که بمیوم و کلا گفته شود .

اسد اللّه میرزا - در مسئله قانون متوفی خوب است زود چاپ کنند و بحد چنانچه و کبل التجار گفتند ورته آنها منتظرند که این قانون زود از مجلس بیرون بیاید اما مسئله آذربایجان بسته بمسئله اصلاح ذات البین است و اگر اصلاح نشود باید نمانه این مملکت را بخواند پس اول باید اقدام در آن مسئله نموده هر چه زودتر اصلاح شود .

رئیس - اولاً این مسئله را آقایان بدانند که ما تا حال هیچوقت تعطیل نگردیم و از جاده مستقیم خود خارج نشده ایم و از طرف ما اظهار نشده است این اقدامی بوده است که از طرف اعلی حضرت شده است و حاضر شده اند که تفاق و اتحاد حقیقی بعمل بیاید چون هنوز نتیجه حاصل نشده نخواستیم که در مجلس علنی مذاکره شود .

مذاکرات روز سه شنبه

نهم ذی حجة الحرام

دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز یکشنبه هفتم ذی حجة میرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند .

رئیس - چنانچه روز یکشنبه عرض کرده بودم الحمد لله فیما بین دولت و ملت اتحاد واقعی و کامل حاصل شد و بان تمهیداتی که دیروز اعلی حضرت فرمودند و مخصوص امروز که از صبح مشغول بعضی اقدامات بوده اند امیدواریم که دیگر بدها هیچگونه حوادث غیر مترقبه رخ ندهد و مخصوصاً اعلی حضرت فرمودند که فردا سه ساعت بتروپ مانده همه و کلا حاضر شده در دربار شرفیابی حاصل شده و امروز از صبح شش مقدس اعلی حضرت همایونی در تلگرافخانه قریب یکساعت مشغول دستخط تلگرافی بوده اند و حتی هر جا که سه سوار شخصی هم داشتند دستخط فرمودند که حاضر شوند و از اینجانب یک عده سوار از کشیکخانه و غیره عاجلا روانه شدند امیدوارم در ظل حضرت حجة عجل الله فرجه که دیگر از امروز اول مجلس و عظمت سلطنت و اول ترقی ملت و مملکت ایران باشد

آقامیرزا محمود - امیدواریم بهمان طوری که فرمودید امروز اول ترقی ملت و مملکت ایران باشد در این موقع عموم اهل مجلس بعدای بلند زندیاد پادشاه ایران گفتند .

رئیس - بلی امیدواریم همانطوریکه از آنطرف اقبال شد از این طرف هم یعنی از طرف عموم ملت که همه برادر هستیم خصوص مدیران محترم جراید و واعظین و نفاذین گرام هم راهی با آرای و کلاه داشته باشند و مخصوصاً این مسئله اصلاح ذات البین را خیلی اهمیت داده در صفعات جراید خود بطور کامل بشکارند و امروز روز عسره و موقع کار نبودولی بعضی اظهار این مؤده مجلس منعقد گردید .

حاج سید نصر اللّه - مذاکرات و شرح دیروز خیلی طولانی است و تمام آن را نمی توان اظهار داشت ولی آنچه تاکنون مقصود ما بود مسامت و همراهی اعلی حضرت با این اساس بوده لیکن امروز مطلب از آن بالا تر است فرمایاشانی را که دیروز